

УДК 338.488

Олена Олегівна АХМЕДОВА

доктор наук з державного управління, доцент кафедри туризму,
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна,
e-mail: akhmedovayelena@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1573-7710>

Ігор Олександрович СВОЄВОЛІН

аспірант кафедри туризму,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Україна,
e-mail: svoievolin.igor@hneu.net, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4865-385X>

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ЛОГІСТИКИ: ВІД СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДО УКРАЇНСЬКОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Ахмедова, О. О., Своєволін, І. О. Тенденції розвитку туристичної логістики: від світового досвіду до української реальності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2024. № 1-2 (88-89). С. 156–165.

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку туристичної логістики в світі та проведено паралелі з розвитком туристичної логістики в Україні. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку туристичної логістики у світі і можливості використання цього досвіду в українських реаліях. Розглянуто витрати прибуткових туристичних країн Європи на туристичну галузь, моделі впровадження інвестицій для підтримки та розвитку туристичної логістики. Проаналізовано вплив цифрових технологій, таких як автоматизація, доповнена та віртуальна реальність, штучний інтелект і аналітика даних, що трансформують логістичні процеси в туристичному секторі. Визначено роль персоналізації у наданні транспортних послуг в туризмі. Доведено зростаюче значення цифрових платформ і мобільних додатків для ефективного розвитку логістики в туризмі. Узагальнено успішний досвід країн, які активно розвивають логістичний туристичний напрямок і можуть слугувати основою для формування системних положень щодо перетворення України в сучасну туристично привабливу країну в період повного відновлення. На основі отриманих результатів, у статті запропоновано заходи щодо вдосконалення логістичних ланцюгів у туристичній індустрії України. Це передбачає розвиток інтегрованих інформаційних систем, підвищення кваліфікації персоналу, залучення інвестицій у логістичну інфраструктуру та створення сприятливого законодавчого середовища для розвитку туристичного бізнесу. Результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективної стратегії розвитку туристичної логістики в Україні та підвищення конкурентоспроможності українського туристичного продукту на світовому ринку. Стаття є цінним джерелом інформації для представників туристичного бізнесу, науковців та органів державної влади, які зацікавлені у розвитку туристичної індустрії в Україні.

Ключові слова: логістика; логістичні системи; персоналізація послуг; транспорт; транспортування; туризм; туристичні потоки; цифрові платформи; цифрові технології.

Olena AKHMEDOVA

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine,
e-mail: akhmedovayelena@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1573-7710>

Ihor SVOIEVOLIN

PhD Student of the Tourism Department,

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine,

e-mail: svoievolin.ihor@hneu.net, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4865-385X>

TENDENCIES OF TOURISM LOGISTICS DEVELOPMENT: FROM WORLD EXPERIENCE TO UKRAINIAN REALITY

Akhmedova, O., & Svoievolin, I. (2024). Tendencies of tourism logistics development: from world experience to Ukrainian reality [Tendentsii rozvytku turystychnoi lohistyky: vid svitovoho dosvidu do ukrainskoi realnosti], *Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen* (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 1-2 (88-89), pp. 156–165.

Abstract. The article considers the current trends of tourism logistics development in the world and draws parallels with the development of tourism logistics in Ukraine. The purpose of the article is to study the development trends of tourist logistics in the world and the possibility using this experience in Ukrainian realities. The expenses of the profitable tourist countries of Europe on the tourism industry, and investment models for the support and development of tourist logistics are considered. The impact of digital technologies, such as automation, augmented and virtual reality, artificial intelligence and data analytics that transform logistics processes in the tourism sector is analyzed. The role of personalization in the provision of transport services in tourism is determined. The growing importance of digital platforms and mobile applications for effective development of logistics in tourism has been proven. The successful experience of countries that are actively developing the logistic tourism direction and can serve as a basis for the formation of systemic provisions regarding the transformation of Ukraine into a modern tourist attractive country in the post-war recovery period is summarized. The article proposes measures to improve logistics chains in the tourism industry of Ukraine, based on the obtained results. This involves the development of integrated information systems, staff training, attracting investment in logistics infrastructure and creating a favorable legislative environment for the tourism business development. The results of the study can be used to develop an effective strategy for the tourism logistics development in Ukraine and increase the competitiveness of the Ukrainian tourism product on the global market. The article is a valuable source of information for tourism industry professionals, scientists and government authorities who are interested in the development of the tourism industry in Ukraine.

Keywords: logistics; logistics systems; personalization of services; transport; transportation; tourism; tourist flows; digital platforms; digital technologies.

JEL classification: L830; L910

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(88-89\).2024.156-165](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(88-89).2024.156-165)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питанням покращення ефективності роботи логістичних систем в туризмі приділяється багато уваги, адже в світі туризм активно розвивається, а до війни в Україні туристичні компанії та перевізники шукали більш гнучкі способи збільшення туристичних потоків. До такої трансформації індустрію підштовхнула пандемія COVID-19, коли ринок залишився без звичних засобів пересування: упродовж тривалого часу повітряне сполучення було недоступним, а наземні перевезення відбувалися із суттєвими затримками і обмеженнями. В умовах воєнного стану налагоджена логістика в

Україні перестала функціонувати. Відсутність авіасполучення, ризики, пов'язані з автомобільним і залізничним транспортом, призвели до того, що компанії з добре налагодженою системою перевезення пасажирів, змушені були змінювати пропозицію протягом кількох днів. Українському туристичному бізнесу необхідно уважно слідкувати за розвитком логістичних тенденцій та технологій у світі, щоб якомога швидше їх запровадити в післявоєнний час.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Логістика та транспортування як сфера досліджень привертають значну увагу науковців та дослідників у всьому світі. Складність та багатогранність логістики спонукали вчених досліджувати різні аспекти цього напрямку. Так, теоретичні засади розвитку логістики, особливості її застосування у різноманітних сферах економічної діяльності та на підприємствах різної форми підпорядкування вивчали вчені О. О. Бакаєв, О. П. Кутах, Л. А. Пономаренко [1], О. О. Довженко [2], Х. Лі [3]. Питання ризиків, що виникають у транспортно-логістичних системах, особливо в умовах постійно зростаючої глобалізації, висвітлені у роботах L. Wang, & X. Wang [4].

Стрімкий розвиток технологій значно впливає на різні галузі, кардинально і назавжди змінюючи їх, і туризм не є винятком. Стає все більш очевидним, що вплив технологічного прогресу є невід'ємною частиною майбутнього розвитку, але водночас існують проблеми, що майже завжди супроводжують інновації (І. В. Кривов'язюк, Ю. М. Кулик [5]), вчені постійно ставлять перед собою завдання щодо вирішення цих проблем (Н. Liu, S. M. N. Islam, X. Liu, & J. Wang [6]). Техно-революція змінила спосіб виконання завдань та прийняття рішень. Інновації в автоматизації, обробці даних, зв'язку та поява штучного інтелекту дозволили оптимізувати робочі процеси, підвищити ефективність та забезпечити доступ до величезного обсягу інформації (J. Lv [7], L. Zhang, & S. Faliang [8]), а управління логістичною діяльністю з метою задоволення споживачів стало одним із найпривабливіших напрямків стратегічного менеджменту (B. Melović, S. Mitrović, A. Djokaj, & N. Vatin [9]).

Дослідження економічної складової у будь-якій сфері є фундаментом для розуміння її динаміки, тенденцій та перспектив розвитку (M. N. H. Mazumder, A. Al-Mamun, A. Q. Al-Amin, & M. Mohiuddin [10]). Саме вивчення особливостей кожного з економічних аспектів є першим кроком до подальшого аналізу тенденцій та трендів туристичної логістики [11–17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз сучасних наукових доробок зарубіжних та українських дослідників щодо розвитку у сфері логістики засвідчує стабільний і глибокий інтерес до заявленої теми. Однак, незважаючи на значну увагу до науково-практичних питань повоєнного відновлення туристичної сфери та ролі логістики у цьому процесі, їм не приділяється достатньо уваги. Саме тому дослідження тенденцій розвитку туристичної логістики, яка буде використана у повоєнному відновленні сфери туризму, вважаємо актуальними і такими, що потребують нових підходів до вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку туристичної логістики у світі і можливості використання цього досвіду в українських реаліях. Відповідно до визначеної мети, необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати тенденції розвитку логістики в туризмі в успішних туристичних країнах; визначити економічні показники; проаналізувати інтеграцію

сучасних технологій; визначити їх ефективність; оцінити наскільки військові дії заважають розвитку схожих тенденцій в Україні; запропонувати основні напрямки повоєнного відновлення та майбутнього розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логістика відіграє вирішальну роль у туристичній індустрії, забезпечуючи плавний потік товарів, послуг та інформації між різними напрямками [6, с. 15]. Без ефективної логістики туристичним підприємствам було б складно задовольнити постійно зростаючі потреби мандрівників і надати їм винятковий досвід. Логістика в туризмі охоплює різні види діяльності, такі як транспортування, розміщення, туристичні операції, і обслуговування клієнтів. Ефективно керуючи такою логістикою, туристичні підприємства можуть підвищити свою операційну ефективність, підтримувати задоволеність клієнтів і, зрештою, сприяти зростанню та розвитку галузі. Саме ефективна логістика в туризмі також призводить до економії коштів для підприємств і підвищення їх прибутковості. Це досягається завдяки ефективному управлінню транспортними маршрутами, оптимізації рівня запасів, а також забезпеченню своєчасної доставки товарів і послуг клієнтам через сучасні технології. Сьогодні саме сучасні технології досягають поставлених задач і відіграють ключову роль у покращенні ефективності логістики, задаючи сучасні тренди розвитку в індустрії туризму в світі, але не в Україні. Звертаючи увагу на те, що Україна є найбільшою країною в Європі за площею, але отримує в 10 разів менше доходів від туризму, ніж аналогічні європейські країни, такі як Франція та Іспанія, Україна має найнижчий дохід від туризму на душу населення – лише 118 доларів США (табл. 1).

Таблиця 1

Дохід від туризму по країнах, 2019 рік

Місце в Європі за територією	Країна Європи	Територія, кв. км.	Кількість туристів, млн.	Дохід від туристів, млрд. дол. США
1	2	3	4	5
1	Україна	576 604	24,67	5,08
2	Франція	547 030	84,7	56,09
3	Іспанія	497 304	60,66	60,4

Джерело: сформовано на основі [11]

Для порівняння, у 2019 році Україна отримувала дохід від туризму на душу населення 118 доларів США, Польща – 284 доларів США, що більше у 2,4 рази, при тому, що в той же рік Україну відвідало 24,67 млн. туристів, а Польщу – 15,84 млн., що менше у 1,5 рази.

Загалом дохід від туризму до війни в Україні становив лише 5,08 млрд. дол. США, зважаючи що щороку її відвідувало 24,6 мільйонів туристів. Натомість Угорщину в цей же період відвідувало в 2,4 рази менше туристів, але дохід, отриманий від кожного туриста був у 2,3 рази вищий. Так само Норвегію відвідало в 5,2 рази менше туристів, а дохід на одного туриста був в 5,7 разів більше. Для нашої країни цікавим є досвід Ізраїлю, який знаходиться в умовах постійної військової напруги та має населення у 5 разів менше за Україну і територію меншу в 27,7 рази, і який у 2019 році відвідало у 8,4 рази менше туристів, але дохід на душу населення в 9,3 рази більший, ніж в Україні (табл. 2).

Таблиця 2

Дохід на одного туриста по країнах, 2019 рік

Країна	Дохід від туристів, млрд. дол. США	Кількість туристів, млн.	Дохід на одного туриста, дол. США
Україна	5,08	24,67	206
Угорщина	5,107	10,675	478
Норвегія	5,6	4,7	1191
Ізраїль	5,6	2,9	1931

Джерело: сформовано на основі [11]

Передумовою таких результатів є те, що країни ЄС визначили трендом інвестиції в сучасні технології як в загальному підході, так і для розвитку ефективної логістики. За даними Євростату лише в 2021 році країни ЄС на підтримку туристичного сектору, який постраждав від пандемії COVID-19, а також на маркетингові кампанії, цифрові інновації та інфраструктурні проекти сумарно виділили 199,81 мільярда [18]. Звісно, кожна країна Європейського Союзу виділяє власні кошти окремо, але з точки зору туристичних логістичних шляхів, країни працюють як один організм.

Франція виділяє рекордні 1,5 млрд. євро, а за розміром країна трішки поступається Україні, у свою чергу, Україна виділяє лише 40 млн. євро, що майже дорівнює сумі, що виділена Угорщиною (43 млн. євро), яка за територією дорівнює 16% від території України (рис. 1).

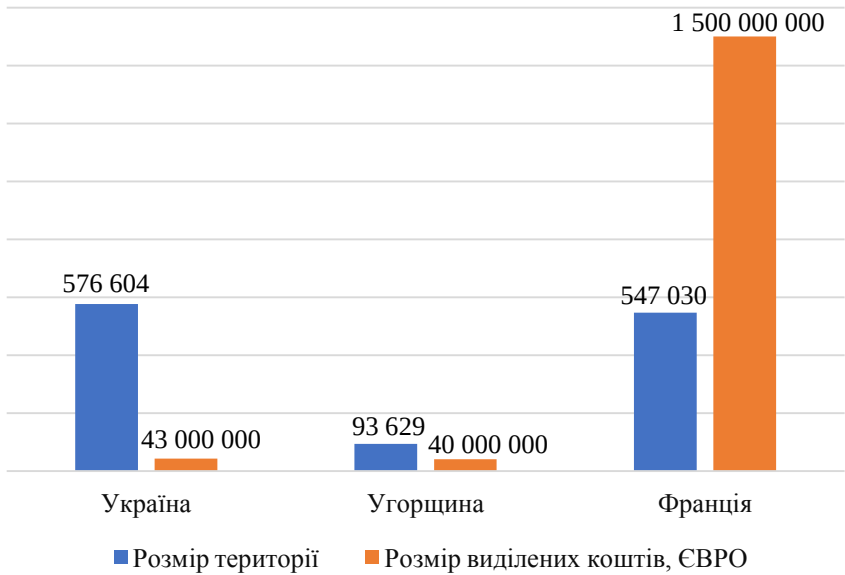

Рис. 1. Витрати, що виділені на відновлення туризму у співвідношенні до розміру території
Джерело: сформовано на основі [11; 14; 15; 16]

Через мінімальне фінансування відсутня ефективна транспортна інфраструктура, неефективне сполучення між туристичними напрямками та обмежений доступ до надійної інформації для мандрівників та, як наслідок, забезпечення їх безпеки. Для вирішення критичного становища туризму в Україні

вкрай важливо інвестувати значні кошти в розвиток транспортної інфраструктури, включаючи дороги, аеропорти та системи громадського транспорту, адже без цього якісний туризм неможливий. Наступним етапом має стати впровадження сучасних технологій і цифрових рішень у туристичній логістиці, що значно підвищить ефективність і результативність транспортування. Використовуючи цифрові інструменти, такі як платформи онлайн-бронювання, додатки з інформацією про подорожі в режимі реального часу та інтелектуальні транспортні системи, туристи зможуть мати більш плавний і зручний досвід подорожей Україною.

Розширення міжнародних подорожей і туризму спричинило попит на надійні та ефективні логістичні рішення, щоб гарантувати безперебійне переміщення туристів та їхніх речей через кордони. Крім того, тренд на емпіричні подорожі та персоналізований досвід у туризмі збільшив складність логістики в галузі. Тепер туристи очікують безперебійне транспортування та доставку бажаних вражень, таких як персоналізовані маршрути та ексклюзивні послуги. Щоб задовольнити ці потреби, що розвиваються, індустрія туризму використовує різноманітні технологічні досягнення в логістиці. До них відносяться використання вдосконалених систем відстеження, управління ресурсами в режимі реального часу та автоматизоване програмне забезпечення для планування та маршрутизації.

Крім того, інтеграція цифрових платформ і мобільних додатків спростила для туристів доступ і бронювання транспортних послуг, а також дозволяє відстежувати свої відправлення в режимі реального часу. Лише в 2023 році світові онлайн-продажі подорожей виросли на 13,6% [13]. 66% доходів світового ринку туризму та подорожей генерується онлайн, а 80% турпакетів купуються через Інтернет, що показує, скільки людей бронюють готелі та інші види розміщення онлайн [13].

Однією з причин, чому все більше людей звертаються до онлайн-бронювання готелів, є зручність, яке воно пропонує. У 2023 році близько 700 мільйонів людей забронювали готелі онлайн [1]. Перспективною є тенденція щодо використання штучного інтелекту в логістиці туризму. Ця технологія дозволяє краще прогнозувати й оптимізувати маршрути транспортування, управління запасами, обслуговування клієнтів і загальну бізнес-операцію.

Під час пандемії COVID-19 можна було спостерігати, як технології доповненої реальності (AR) і віртуальної реальності (VR) покращують якість подорожей, надаючи віртуальні тури, інтерактивні карти та можливості завантаження, які допомагають мандрівникам досліджувати місця призначення, навіть якщо вони їх не відвідують. AR також часто використовується в додатках для перекладу, коли користувачі просто направляють свої смартфони на іноземні знаки або текст і отримують переклад. У додатках є можливість накладання перекладу на реальні зображення, що руйнує всі мовні бар'єри для туристів (Google Translate, Microsoft Translator, SayHi Translate, Waygo Translate). Як наслідок, майбутнє логістики в індустрії туризму багатообіцяюче, оскільки глобальні тенденції вказують на розвиток технологій і впровадження інноваційних рішень.

Україна приваблює міжнародних туристів, але війна, що триває, не дає можливості потенційним відвідувачам приїздити в країну. Фіксується падіння в'їзного сегменту на 42% лише за 2022 рік (рис. 2.1), обсяг реалізації – на 50% (рис. 2.2), кількість зайнятих у сфері туризму – на 49% (рис. 2.3), а частка туризму у ВВП України знизилася з 644,2 млрд. грн. за 2021 рік, до 222,6 млрд. грн. за 2022 рік (рис. 2.4).

Дані рис. 2 демонструють падіння доходів, прибутків, обсягу реалізації у сфері туризму в Україні.

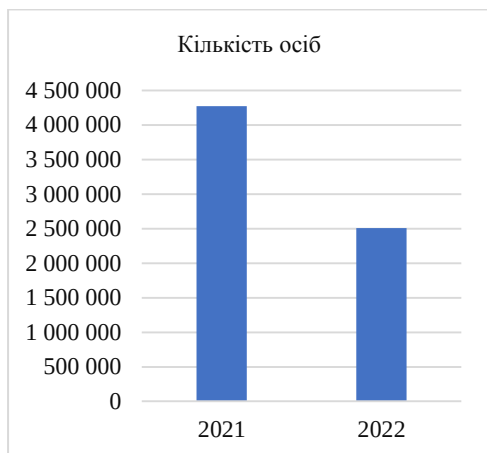

Рис. 2.1. В'їзний сегмент

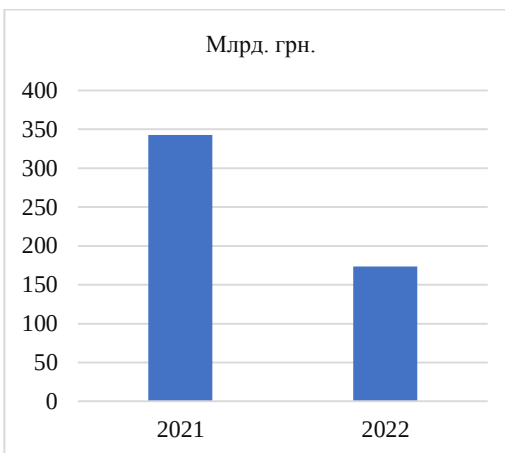

Рис. 2.2. Обсяг реалізації

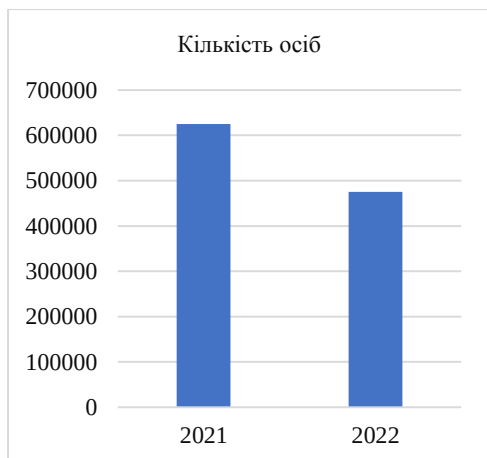

Рис. 2.3. Кількість зайнятих в туризмі

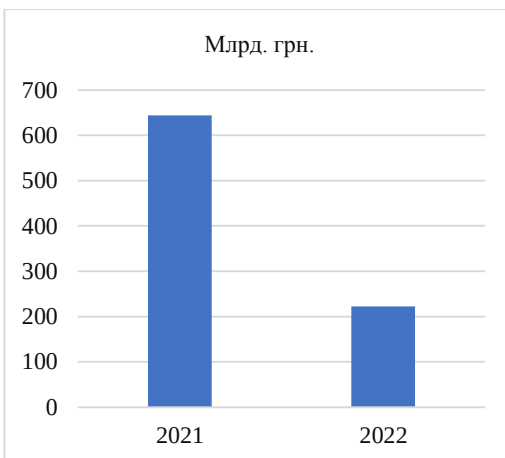

Рис. 2.4. Частка туризму у ВВП

Рис. 2. Втрати у сфері туризму, спричинені війною

Джерело: сформовано на основі [17]

Хоча обсяг в'їзного туризму ще тримається на особах, яких приваблює небезпека і військові дії, це не є ефективним трендом для майбутнього. Щоб відновити туристичний ринок, важливо вирішити не лише проблеми безпеки, а й продемонструвати унікальні та різноманітні пам'ятки, які може запропонувати Україна. Реалізація комплексної маркетингової кампанії, яка висвітлює культурну спадщину країни вже давно є світовим трендом і реалізація на Азіатсько-Тихоокеанському регіоні показує його спроможність. Ринок також постраждав від COVID-19 і зараз відновився лише на 65% до того стану, який був у 2019 році, що вже є найкращим результатом серед інших регіонів, з 2013 по 2019 роки приріст туристів зріс з 249,9 млн. до 360,2 млн. на рік [13].

Водночас, впровадження та інформування потенційних туристів про заходи безпеки, вжиті на відновлених туристичних напрямках, матиме вирішальне значення для посилення довіри та залучення туристів до України. Створення партнерства з міжнародними туристичними агентствами та туроператорами може сприяти просуванню України як безпечного та привабливого напрямку. Інвестиції в розвиток інфраструктури та покращення транспортного сполучення всередині України також матимуть вирішальне значення для відновлення туристичного ринку, що передбачає доступність ключових туристичних дестинацій, модернізацію транспортних систем та розвиток туристичної інфраструктури, включно з готелями, ресторанами та історичними пам'ятками, покращать загальний досвід відвідувачів і зроблять Україну бажаним для відвідування напрямком.

Висновки і перспективи подальших розробок. Для адаптації та успіху в конкурентному середовищі Україні необхідно наслідувати досвід успішних країн, які визначали інвестиції, сучасні цифрові технології та маркетинг як ключові тенденції розвитку. По-перше, інвестиції відіграють головну роль у розвитку і відбудові логістичних та транспортних систем. Без відповідних фінансових ресурсів компанії не можуть дозволити собі будувати та підтримувати необхідну інфраструктуру. По-друге, інтеграція сучасних технологій необхідна для оптимізації логістичних процесів. Використовуючи такі технології, як автоматизація, штучний інтелект і аналітика даних, підприємства можуть підвищити точність прогнозування запасів, оптимізувати маршрути та можливості відстеження в реальному часі. По-третє, ефективні маркетингові заходи, що дозволяють підприємствам просувати свої логістичні послуги, можуть також допомогти у залученні нових клієнтів, створенні сильного іміджу бренду та виділенні від конкурентів. Ці три кроки взаємопов'язані та доповнюють один одного.

Туристична індустрія України переживає складний період через війну. Відновлення та розвиток туризму потребуватимуть значних зусиль та нових поглядів. Дослідження демонструє, що на даному етапі туристична логістика в країні значно відстає, але все ж має потенціал для розвитку. Впровадження світових практик та адаптація їх до українських реалій можуть значно покращити якість туристичних послуг і сприяти сталому розвитку туристичної індустрії. Розробка національної стратегії, впровадження інноваційних рішень і розвиток цифрових технологій – усе це є важливими кроками на шляху до успішної реалізації потенціалу туристичної галузі в Україні.

Результати дослідження можуть бути основою для створення дієвого плану розвитку туристичної інфраструктури в Україні. Ключовим у цьому сенсі мають стати інвестиції у створення на основі існуючих сучасних технологій комплексних механізмів, що перетворюють туристичну логістику України на міцну конструкцію. Виходячи з цього, нагальним є питання дослідження таких технологій для можливості їх застосування.

Література

1. Бакаєв О. О., Кутах О. П., Пономаренко Л.А. *Теоретичні засади логістики* : підруч. Т. 1. Київ : Університет економіки і технологій транспорту, 2003. 430 с.
2. Довженко О. О., Мельничук О. С. Перспективи розвитку логістики на українських підприємствах. *Економіка. Управління. Інновації*. Серія : Економічні науки. 2011. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_14 (дата звернення: 01.03.2024).
3. Li, X. Operations management of logistics and supply chain : issues and directions. *Discrete Dynamics in Nature and Society*. 2014. DOI: <https://doi.org/10.1155/2014/701938>.

4. Wang, L., & Wang, X. Research on the risks and countermeasures of online supply chain fund operation of logistics enterprises. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 2020. Vol. 126. DOI: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200306.054>.
5. Кривов'язюк І. В., Кулик Ю. М. Проблеми застосування інформаційних технологій в управлінні логістичною системою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 12. С. 254–262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_12_35 (дата звернення: 15.03.2024).
6. Liu, H., Islam, S. M. N., Liu, X., & Wang, J. Strategy-oriented digital transformation of logistics enterprises : The roles of artificial intelligence and blockchain. *2020 5th International Conference on Innovative Technologies in Intelligent Systems and Industrial Applications (CITISIA)*. 25-27 November 2020, Sydney, Australia, Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE). DOI: <https://doi.org/10.1109/citisia50690.2020.9371847>.
7. Lv, J. Optimization of e-commerce logistics system based on artificial intelligence technology. *The 2nd International Conference on Computing and Data Science (CONF-CDS 2021)*. Journal of Physics : Conference Series. 28-30 January 2021. Vol. 1881. Stanford : IOP Publishing Ltd. DOI: <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1881/3/032062>.
8. Zhang, L., & Faliang, S. An analysis on the relationship between modern logistics and e-commerce. *2008 IEEE International Conference on Service Operations and Logistics, and Informatics*. DOI: <https://doi.org/10.1109/soli.2008.4686616>.
9. Melović, B., Mitrović, S., Djokaj, A., & Vatin, N. Logistics in the Function of Customer Service – Relevance for the Engineering Management. *International Scientific Conference Urban Civil Engineering and Municipal Facilities, SPbUCEMF-2015*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2015.08.255>.
10. Mazumder, M. N. H., Al-Mamun, A., Al- Amin, A. Q., & Mohiuddin, M. Economic impact of tourism – a review of literatures on methodologies and their uses : 1969–2011. In : *Visions for Global Tourism Industry – Creating and Sustaining Competitive Strategies*. Ed. by M. Kasimoglu. 2012. Pp. 269–294. DOI: <https://doi.org/10.5772/38635>.
11. *Дорожня карта туристичної реформи : Реанімаційний пакет реформ*. Ініціативна група з реформування туристичної галузі, 2021 р. URL: <https://international-relationships-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/18f077b8f738bf9aa735a633e87485b5.pdf> (дата звернення: 18.03.2024).
12. *World Travel & Tourism Council (WTTC)* : website. URL: <https://wtcc.org/research/economic-impact> (access date: 04.04.2024).
13. *UN Tourism* : website. URL: <https://www.unwto.org> (access date: 05.04.2024).
14. *Ministère de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique* : site web. URL: <https://www.entreprises.gouv.fr/fr/tourisme> (access date: 08.04.2024).
15. *International Monetary Fund* : website. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/HUN> (access date: 10.04.2024).
16. *Міністерство фінансів України* : сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov> (дата звернення: 10.05.2024).
17. *Туристичний барометр України 2021–2022* / Національна туристична організація України : сайт. URL: https://nto.ua/nsts_analytics_ua.html (дата звернення: 11.05.2024).
18. *EU Support to tourism. Need for a fresh strategic orientation and a better funding approach* / European Court of Auditors : website. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/eu-support-in-tourism-27-2021/en> (access date: 13.05.2024).

References

1. Bakaev, O. O., Kutakh, O. P., & Ponomarenko, L. A. (2003). *Theoretical foundations of logistics* [Teoretychni zasady lohistyky], Vol. 1, Universytet ekonomiky i tekhnolohii transportu, Kyiv, 430 s. [in Ukrainian]
2. Dovzhenko, O. O., & Melnychuk, O. S. (2011). Prospects of logistics development at Ukrainian enterprises [Perspektyvy rozvytku lohistyky na ukrainskykh pidpriemstvakh],

- Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, Seriya: Ekonomichni nauky. No. 2. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_14 [in Ukrainian]
3. Li, X. (2014). Operations management of logistics and supply chain: issues and directions. *Discrete Dynamics in Nature and Society*. DOI: <https://doi.org/10.1155/2014/701938>.
 4. Wang, L., & Wang, X. (2020). Research on the risks and countermeasures of online supply chain fund operation of logistics enterprises. *Advances in Economics, Business and Management Research*. Vol. 126. DOI: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200306.054>.
 5. Krivovyazyuk, I. V., & Kulyk, Yu. M. (2013). Problems of information technologies using in the management of enterprises' logistics system [Problemy zastosuvannya informatsiynykh tekhnolohii v upravlinni lohistychnoiu systemoiu pidpriemstva], *Aktualni problemy ekonomiky*, No. 12, s. 254–262. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_12_35 [in Ukrainian]
 6. Liu, H., Islam, S. M. N., Liu, X., & Wang, J. (2020). Strategy-oriented digital transformation of logistics enterprises: The roles of artificial intelligence and blockchain. *2020 5th International Conference on Innovative Technologies in Intelligent Systems and Industrial Applications (CITISIA)*, 25-27 November 2020, Sydney, Australia, Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE). DOI: <https://doi.org/10.1109/citisia50690.2020.9371847>.
 7. Lv, J. (2021). Optimization of e-commerce logistics system based on artificial intelligence technology. *The 2nd International Conference on Computing and Data Science (CONF-CDS 2021)*. Journal of Physics: Conference Series, 28-30 January 2021, Vol. 1881, IOP Publishing Ltd., Stanford. DOI: <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1881/3/032062>.
 8. Zhang, L., & Faliang, S. (2008). An analysis on the relationship between modern logistics and e-commerce. *2008 IEEE International Conference on Service Operations and Logistics, and Informatics*. DOI: <https://doi.org/10.1109/soli.2008.4686616>.
 9. Melović, B., Mitrović, S., Djokaj, A., & Vatin, N. Logistics in the function of customer service – relevance for the engineering management. *International Scientific Conference Urban Civil Engineering and Municipal Facilities, SPbUCEMF-2015*. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2015.08.255>.
 10. Mazumder, M. N. H., Al-Mamun, A., Al-Amin, A. Q., & Mohiuddin, M. (2012). Economic impact of tourism – a review of literatures on methodologies and their uses: 1969–2011. In: *Visions for Global Tourism Industry – Creating and Sustaining Competitive Strategies*. Ed. by M. Kasimoglu, pp. 269–294. DOI: <https://doi.org/10.5772/38635>.
 11. *Tourism Reform Roadmap: Resuscitation Package of Reforms* (2021) [Dorozhnia karta turystychnoi reformy: Reanimatsiyni paket reform], Initsiatyvna hrupa z reformuvannia turystychnoi haluzi. Retrieved from: <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/18f077b8f738bf9aa735a633e87485b5.pdf> [in Ukrainian]
 12. *World Travel & Tourism Council (WTTC)*: website. Retrieved from: <https://wttc.org/research/economic-impact>.
 13. *UN Tourism*: website. URL: <https://www.unwto.org>.
 14. *Ministère de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique* : site web. Retrieved from: <https://www.entreprises.gouv.fr/fr/tourisme>.
 15. *International Monetary Fund*: website. Retrieved from: <https://www.imf.org/en/Countries/HUN>.
 16. *Ministry of finance of Ukraine*: website [Ministerstvo finansiv Ukrainy: sait]. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov> [in Ukrainian]
 17. *Ukraine Tourism Barometer 2021–2022* [Turystychnyi barometr Ukrainy 2021–2022], Natsionalna Turystychna Orhanizatsiia Ukrainy: sait. Retrieved from: https://nto.ua/nsts_analytics_ua.html [in Ukrainian]
 18. *EU Support to tourism. Need for a fresh strategic orientation and a better funding approach*. European Court of Auditors: website. Retrieved from: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/eu-support-in-tourism-27-2021/en>.